LIETUVOS BANKO TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO DIREKTORIUS

SPRENDIMAS DĖL X. X. IR BANKO „SWEDBANK", AB, GINČO NAGRINĖJIMO

2025-01-24 Nr. 429-17
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) prašymą išnagrinėti tarp jo ir banko „Swedbank", AB, (toliau – bankas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2024 m. birželio 10–27 d. pareiškėjas iš savo mokėjimo sąskaitos banke (toliau – Sąskaita) atliko kriptoturto keityklai „Banxa"[1] (toliau – Gavėja) penkis mokėjimus, kurių bendra suma 11 300 Eur (toliau – Ginčijami mokėjimai).

2024 m. rugsėjo 11 d. pareiškėjas pranešė bankui, kad buvo apgautas investavimo platformos „Pionex" (toliau – Platforma), ir pareikalavo grąžinti Ginčijamų mokėjimų sumas, tačiau bankas šio reikalavimo netenkino.

Nesutikdamas su banko sprendimu, pareiškėjas kreipėsi į Lietuvos banką. Pareiškėjas nurodė nukentėjęs nuo su kriptoturto „kasimo" (*angl. mining*) paslaugomis susijusių sukčių ir reikalavo Ginčijamų mokėjimų sumų grąžinimo (kompensavimo). Pareiškėjas taip pat teigė, kad bankas nesilaikė pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevenciją (toliau – PPTFP) reglamentuojančių teisės aktų.

Atsiliepime bankas nurodė nesutinkantis su pareiškėjo reikalavimu ir prašė jį atmesti. Bankas teigė tinkamai įvykdęs paties pareiškėjo inicijuotus ir autorizuotus Ginčijamus mokėjimus, laikęsis jam taikomų teisės aktų reikalavimų ir dėl to neturintis pareigos grąžinti (kompensuoti) pareiškėjui šių mokėjimų sumų.

K o n s t a t u o j a m a:

Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 44 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas vartojimo ginčą, Lietuvos bankas neatlieka Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 42^1 straipsnyje reglamentuotų patikrinimų faktinėms aplinkybėms dėl Lietuvos banko kompetencijai priskirtų teisės aktų reikalavimų laikymosi ir (arba) vartotojo įtariamo galimo šių reikalavimų pažeidimo nustatyti ir įvertinti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka ginčo šalių pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priima sprendimą.

Remiantis bylos duomenimis, ginčas kilo dėl banko atsisakymo grąžinti (kompensuoti) pareiškėjui Ginčijamų mokėjimų sumas (11 300 Eur) pagrįstumo.

Ginčo šalis sieja sutartiniai mokėjimo paslaugų teikimo santykiai. Mokėjimo paslaugų teikėjų veiklą, mokėjimo paslaugų teikimą, mokėjimo operacijų autorizavimą ir vykdymą, mokėjimo paslaugų vartotojų ir mokėjimo paslaugų teikėjų teises ir pareigas, susijusias su mokėjimo paslaugomis, kai mokėjimo paslaugų teikimas yra verslas, reglamentuoja Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymas.

Tarp šalių nėra ginčo dėl Ginčijamų mokėjimų autorizuotumo, todėl šių mokėjimų autorizavimo aplinkybės toliau sprendime nebus plačiau analizuojamos, laikant Ginčijamus mokėjimus autorizuotais.

Siekiant išspręsti šalių ginčą ir įvertinti pareiškėjo reikalavimo bankui pagrįstumą, Lietuvos

[1] Remiantis bylos duomenimis, Gavėjos mokėjimo sąskaita, į kurią buvo atlikti Ginčijami mokėjimai, atidaryta Jungtinėje Karalystėje veikiančioje finansų įstaigoje Clear Junction Ltd.

banko nuomone, būtina nustatyti, ar bankas turi pareigą grąžinti (kompensuoti) pareiškėjui Ginčijamų mokėjimų sumas.

Vien aplinkybė, kad pareiškėjas dėl nuo jo paties priklausiusių aplinkybių pasikliovė iš trečiųjų asmenų gautais pasiūlymais ir (arba) kita informacija ir, atlikęs Ginčijamus mokėjimus Gavėjai ir (arba) paskesnius su šiais mokėjimais susijusius sandorius, teigia tapęs sukčiavimo auka, savaime nereiškia, kad bankas privalo grąžinti (kompensuoti) pareiškėjui Ginčijamų mokėjimų sumas.

Vertinant, ar bankui, kaip pareiškėjo mokėjimo paslaugų teikėjui, kilo pareiga grąžinti (kompensuoti) pareiškėjui Ginčijamų mokėjimų sumas, svarbu pažymėti, kad, vadovaujantis Mokėjimų įstatymu, pareiškėjo tiesiogiai inicijuotų ir autorizuotų Ginčijamų mokėjimų atveju bankas, kaip mokėtojo (nagrinėjamu atveju – pareiškėjo) mokėjimo paslaugų teikėjas, neturi imperatyvios pareigos grąžinti (kompensuoti) pareiškėjui šių mokėjimų sumų, nebent būtų nustatyta, kad bankas dėl nuo jo priklausiusių aplinkybių neįvykdė šių mokėjimų, įvykdė juos netinkamai arba nepagrįstai pareiškėjo prašymu neatšaukė jų vykdymo.

Iš bylos duomenų matyti, kad dėl Ginčijamų mokėjimų pareiškėjas pirmą kartą kreipėsi į banką praėjus maždaug trims mėnesiams nuo šių mokėjimų įvykdymo, t. y. praleidęs Mokėjimų įstatymo 44 straipsnio 1 dalyje nustatytą terminą[2], per kurį pareiškėjas, kaip mokėtojas, turėjo teisę atšaukti mokėjimo nurodymus vykdyti šiuos mokėjimus.

Pretenzijų dėl to, kad Ginčijami mokėjimai Gavėjai būtų buvę neįvykdyti ir (arba) būtų įvykdyti netinkamai ir (arba) kad Ginčijamų mokėjimų sumos nepasiekė Gavėjos, pareiškėjas bankui nereiškė. Remiantis bylos duomenimis, bankas vykdė Ginčijamus mokėjimus laikydamasis ginčo šalių iš anksto sutartų sąlygų ir tvarkos. Byloje žinomi pareiškėjo paaiškinimai, nors ir nėra išsamūs ir (arba) nuoseklūs, taip pat liudija apie tai, kad Ginčijami mokėjimai Gavėjai buvo įvykdyti, nes kitaip Ginčijamų mokėjimų sumos ir (arba) galbūt šiomis sumomis vėliau įgytas kriptoturtas nebūtų pasiekę pareiškėjo nurodytos Platformos, kuri nebuvo tiesioginė Ginčijamų mokėjimų sumų gavėja ir būtent kurią pareiškėjas kaltina sukčiavimu.

Duomenų, kad po Ginčijamų mokėjimų įvykdymo Gavėja būtų savo iniciatyva bandžiusi grąžinti ir (arba) grąžinusi Ginčijamų mokėjimų sumas pareiškėjui, bet nuo banko priklausiusių aplinkybių šios sumos liko neįskaitytos atgal į pareiškėjo Sąskaitą, byloje nenustatyta. Tokio pobūdžio pretenzijų bankui nereiškė ir pats pareiškėjas.

Nors kreipimesi į Lietuvos banką pareiškėjas bendrais bruožais teigė, kad santykiuose su pareiškėju bankas galimai nesilaikė PPTFP reglamentuojančių teisės aktų ir tai yra vienas iš pagrindų, kodėl, pareiškėjo nuomone, bankas turėtų grąžinti (kompensuoti) jam Ginčijamų mokėjimų sumas, jokių objektyvių duomenų ir (arba) įrodymų, kuriais galėtų pagrįsti šiuos savo subjektyvius teiginius ir (arba) jų tiesioginę įtaką savo atliktiems veiksmams ir (arba) sprendimams, atliekant Ginčijamus mokėjimus Gavėjai, nepateikė. Tai, kad pareiškėją ir jo minimą Platformą, kuri pareiškėjo bankui pateiktuose mokėjimo nurodymuose vykdyti Ginčijamus mokėjimus niekaip nefigūravo, siejo (sieja) kažkokie tarpusavio santykiai, apie kuriuos bankui tapo žinoma tik gerokai po to, kai Ginčijami mokėjimai buvo įvykdyti Gavėjai, ir pareiškėjas teigia buvęs apgautas šios Platformos, savaime nepagrindžia pirmiau nurodytų pareiškėjo teiginių. Kaip nurodyta pirmiau, nagrinėdamas vartojimo ginčą, Lietuvos bankas neatlieka patikrinimų, kad nustatytų, kaip laikomasi finansų rinką reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytų reikalavimų, ir sprendimus priima, remdamasis ginčo šalių pateiktais įrodymais.

Nenustačius objektyvių aplinkybių, dėl kurių bankui kiltų pareiga grąžinti (kompensuoti) pareiškėjui Ginčijamų mokėjimų sumas, pagrindo laikyti pareiškėjo reikalavimą bankui pagrįstu ir jį tenkinti nėra, todėl pareiškėjo reikalavimas yra atmestinas.

Šiame sprendime dėl esminių šalių išdėstytų argumentų ir nurodytų aplinkybių pasisakyta. Kiti šalių argumentai ir (arba) nurodytos aplinkybės neturi esminės reikšmės Lietuvos banko sprendimo teisėtumui ir pagrįstumui, todėl dėl jų Lietuvos bankas plačiau nepasisako. Lietuvos banko pareiga priimti motyvuotą sprendimą neturėtų būti suprantama kaip reikalavimas detaliai atsakyti į kiekvieną šalių argumentą ir (arba) teiginį[3].

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d.

[2] Mokėjimų įstatymo 44 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad mokėjimo nurodymo negalima atšaukti po to, kai jį gauna mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas.

[3] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. spalio 5 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-382/2010; 2010 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2010 ir kt.

nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius Arūnas Raišutis